

Ali so elaborati za kmetijske investicije komplicirani?

Mnenje, ki odgovarja nikalno

Pogosto se govori, da zahteva Jugoslovanska investicijska banka, ko gre za kmetijske investicije, od prosilcev za posojilo zelo komplicirane investicijske elaborate. To baje zavlačuje odobravanje investicijskih posojil in torej ovira investicijsko graditev. Ali so te pripombe upravičene in kako naj bi poenostavili investicijske elaborate?

Nedavno je prišel v Jugoslovansko investicijsko banko vodja računovodstva neke kmečke obdelovalne zadruga iz okolice Smedereva, ki namerava prositi za posojilo za nakup traktorja. V banko ga je poslal neki uslužbenec ljudskega odbora, ki je prevzel nalogo (seveda za honorar) izdelati investicijski elaborat. Vodja računovodstva je prišel v banko, da bi dobil podatke o dolgoročnih obveznostih zadruga do banke. Pozanimali smo se, zakaj elaborata ni napravil sam vodja računovodstva ali pa agronom v zadrugi. Vzrok je bil — elaborat je kompliciran!

Poklicali smo vodjo računovodstva in mu dali obrazce za investicijski elaborat, ki ga je treba predložiti Jugoslovanski investicijski banki. Ta elaborat se priloži prošnji za posojilo zaradi nakupa kmetijske opreme. Preditavali smo obrazec za obrazec in ga vprašali, ali bi jih bil sposoben izpolniti. Bil je presenečen in je rekel, da bi jih lahko. Enake podatke je že dal »projektantu« in dejansko, ne da bi zato vedel (!), napravil elaborat, ki ga bo »projektant« samo prepisal v predpisane obrazce in — prejel honorar.

Na nekem sestanku v banki, na katerem so bili navzoči tudi strokovnjaki Glavne zadruga zveze FLRJ in Zveze kmetijsko gozdarskih zbornic FLRJ, se je razpravljalo o poenostavitvi investicijskih elaboratov za nakup živine. Ugotovilo se je, da jih bolj ni mogoče več poenostaviti. Naj navedemo kakaj:

Pri prošnji za posojilo do treh milijonov (kar zadostuje za nakup približno 30 plemenskih krav in podobno) je treba vložiti samo prošnjo s podatki o vrsti in rasi živine, o zagotovitvi nastanitve in krme, o tem, kje bo kupljena in kakšen gospodarski učinek pričakujemo. To — pa nič več!

Pri prošnji za posojilo za nakup živine večje vrednosti vložimo samo investicijski program, ki dejansko samo nekoliko bolj podrobno navaja podatke, ki smo jih omenili pri poenostavljenem investicijskem elaboratu.

Ko prosimo za posojilo za zasaditev dolgoletnih nasadov v vrednosti do treh milijonov, je treba prav tako vložiti tako imenovani poenostavljeni investicijski elaborat, to je, navesti je treba podatke o velikosti in vrsti nasada, o številu sadik na hektar, o boniteti in konfiguraciji zemljišča, o načinu saditve in gojitve ter podobno. Temu dodamo še predračun, koliko bo nasad stal, kakor tudi gospodarsko obrazložitev iz katere mora biti razviden hektarski dohodek od nasada v primerjavi z dohodkom od kultur, ki smo jih pridelovali na tem zemljišču.

Če gre za večje komplekse nasadov, so potrebni isti, le nekoliko bolj podrobni

podatki. Podatki o zemljišču in podnebju morajo biti bolj sigurni, podatki o kadih, o zagotovitvi dobrih sadik, o načinu gojitve in o izkoriščanju pa bolj obdelani itd. Investicijski program mora pregledati in odobriti pristojni organ.

Ko prosimo posojilo za melioracijske objekte in dela v skupni predračunski vrednosti do treh milijonov din, za gospodarska poslopja in objekte za vskladiščenje, dodelavo in predelavo kmetijskih pridelkov, katerih posamezna vrednost ne presega zneska treh milijonov din, vložimo poenostavljen investicijski elaborat, ki vsebuje samo:

tehnični opis gradbenih del, v katerem je treba navesti samo: vrsto in dimenzije objekta in material, iz katerega bo zgrajen; nadalje specifikacijo in predračun opreme, ki bo kupljena; gradbeno skico z merili in predračunom, koliko bodo dela stala, ter gospodarsko obrazložitev sposobnosti investitorja, da bo iz dohodkov objekta vrnil posojilo.

Za najem posojila za zgraditev večjih objektov sta potrebna razen investicijskega programa tudi še idejni projekt gradbenih del in specifikacija opreme. Razumljivo je, da je od velikosti objektov in njihovega namena odvisna tudi kompliciranost izdelave projektov. Pri kmetijskih gradbenih objektih: hlevih za živino, skladiščih, pitališčih in pletenih koših za koruzo menimo, da gre za najpreprostejše objekte in samo nezainteresiranost projektantov in nezainteresiranost drugih je vzrok, da ni bilo do danes izdelanih več tipskih projektov, ki ne stanejo mnogo, in to za objekte, ki prav tako ne bi mnogo stali. Če gre za objekte, ki služijo predelavi kmetijskih pridelkov, tedaj je razumljivo, da je treba posvetiti projektiranju več pozornosti. Če gre za velike melioracijske objekte, tedaj nihče, ki se vsaj nekoliko razume na gospodarnost investiranja v melioracijske sisteme, ne sme predlagati investiranja, preden ne ugotovi realne vrednosti objektov, tehnične možnosti izvedbe in gospodarskega učinka investicij.

Kakor je razvidno, za najem posojila niso potrebni komplicirani investicijski elaborati, temveč nasprotno preprosti. Brez investicijskih programov, samo s poenostavljenimi elaborati lahko neko kmetijsko posestvo dobi med letom posojilo na primer:

- * za 30 krav v vrednosti 3.000.000 din
- za več hlevov za živino v posamezni vrednosti (vzemimo v tem primeru za dva hleva po 15 krav) 6.000.000 din;
- za več pitališč (na primer za dve po 300 pitancev) 6.000.000 din;
- za več kotališč za svinje (na primer dve po 20 svinj) 4.800.000 din;
- za več pletenih kozolcev za koruzo (na primer dva po 20 vagonov) 6.000.000 din.

Ali je potrebno naštevati še ovčarnike (investicije približno po 8.000 din na ovco), kolnice za spravilo kmetijskih strojev (približno 8.000 din na kvadratni meter), skladišča za zrnato krmo (približno 15.000

din na tono)? Temu je treba dodati še dolgoletne nasade do treh milijonov din, vso živino iz lastne proizvodnje, za katero ni treba vložiti nobenega elaborata, temveč samo obračun razlike, in končno vso kmetijsko mehanizacijo v neomejeni vrednosti

Skratka kmetijska organizacija lahko ob močno poenostavljenih investicijskih elaboratih dobi posojila v višini 10, 50, celo 100 milijonov din na leto, če take investicije potrebuje. Za večino drugih investicij zadostujejo samo podrobneje obdelani gorajji poenostavljeni elaborati.

Za objekte za predelavo kmetijskih pridelkov in za melioracijske objekte morajo biti elaborati bolj podrobno obdelani. Da pa se razumemo, tudi tu ne gre za »komplicirane elaborate«, temveč za komplicirane investicije, ki terjajo daljše in bolj podrobno študiranje, proučevanje in projektiranje.

Zdi se pa, da vodi to pojasnjevanje ne samo do sklepa, da banka ne terja »kompliciranih« elaboratov, temveč da bi bilo prav potrebno, da zahteva podrobnejše elaborate, posebno ko gre za melioracije, pri njih pa posebno tedaj, ko gre za podrobno prekopno omrežje in komasacije. Mnenja smo, da je to treba storiti iz razloga, ki ga mnogi navajajo kot argument, da je treba elaborat poenostaviti: sredstva, ki so namenjena za kmetijske investicije, se slabo izkoriščajo. Veljavni predpisi (ki jim v tem pogledu ne delamo očitkov) predpisujejo, da je mogoče gradbene objekte graditi samo na temelju revidiranih in odobrenih glavnih projektov. Banka zaman odobri posojila na podlagi idejnih projektov, ker se posojila ne uporabijo, ker mine od trenutka odobritve posojila pa do začetka graditve veliko časa, mnogo več, kakor je potrebno. Za to dobo so sredstva rezervirana in čakajo neizkoriščena. Če pa bi posojila odobraval na temelju glavnih projektov, bi se lahko lotili realizacije takoj po odobritvi posojila in investiranje bi bilo mnogo bolj učinkovito. Razumljivo je, da ne bi prešli k temu sistemu takoj in da bi bilo potrebno razpravljati o številnih vprašanjih.

Izdelava elaboratov, ki jih banka zahteva za večino kmetijskih investicij, ni komplicirana. Nasprotno trdijo tisti, ki so zainteresirani, da vlada tako mnenje, in tisti, ki niso poučeni, kakšni so elaborati. Če pa to ni točno — bi bilo dobro, da enkrat vzemo, v čem so komplicirani elaborati, ki jih zahteva banka, kadar gre za kmetijske investicije, da bi banko na to opozorili.

Vprašanje zase so veljavni predpisi o sestavljanju investicijskih programov. Uveljavljeni so bili kot splošni predpisi in so večinoma prilagojeni projektiranju industrijskih objektov. Banka je po svoji strani večkrat opozarjala, da je te predpise težavno prilagodevati za kmetijske investicije in da bi jih bilo potrebno podrobneje obdelati. V tem primeru bi bilo bolj jasno, kaj mora obsepati investicijski program za določeno vrsto investicij, tako da se investitorji ne bi trudili zbrati tudi tiste podatke, ki za neko vrsto investicij niso potrebni (in ki jih banka tudi ne zahteva). Da spet ne bi bilo nespornost, to se ne nanaša na poenostavljene investicijske elaborate in na nakup kmetijske opreme, ker zanje ni treba vlagati investicijskih programov, ko prosimo za posojilo.

Dragoš Stanković